Euroopan parlamentti
2024-2029

Ulkoasiainvaliokunta

2025/2166(INI)

10.9.2025

MIETINTÖLUONNOS

ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa ja Euroopan unionin toiminnasta tällä alalla – vuosikertomus 2025
(2025/2166(INI))

Ulkoasiainvaliokunta

Esittelijä: Francisco Assis

SISÄLTÖ

Sivu

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS 3

PERUSTELUT 12

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa ja Euroopan unionin toiminnasta tällä alalla – vuosikertomus 2025
(2025/2166(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,

– ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen,

– ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2, 3, 8, 21, 23 ja 36 artiklan,

– ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 17 ja 207 artiklan,

– ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja muut asiaan liittyvät YK:n ihmisoikeussopimukset ja -asiakirjat,

– ottaa huomioon 27. tammikuuta 2025 hyväksytyt neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista YK:n ihmisoikeusfoorumeilla vuonna 2025,

– ottaa huomioon neuvoston 17. marraskuuta 2020 hyväksymän ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024 ja sen 9. kesäkuuta 2023 hyväksytyn väliarvioinnin,

– ottaa huomioon 27. toukokuuta 2024 annetut neuvoston päätelmät ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024 mukauttamisesta monivuotiseen rahoituskehykseen 2021–2027,

– ottaa huomioon sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä ulkoisissa toimissa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2021–2025 (GAP III),

– ottaa huomioon neuvoston 14. kesäkuuta 2004 hyväksymät ihmisoikeuksien puolustajia koskevat EU:n suuntaviivat,

– ottaa huomioon EU:n vuoden 2024 vuosikertomuksen ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa,

– ottaa huomioon Saharov-mielipiteenvapauspalkinnon,

– ottaa huomioon 2. huhtikuuta 2025 antamansa päätöslauselman ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa ja Euroopan unionin toiminnasta tällä alalla – vuosikertomus 2024[1] sekä aiemmat päätöslauselmansa edellisistä vuosikertomuksista,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 150 artiklan mukaisesti ihmisoikeuksien sekä

[1] EUVL C, C/2025/4390, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4390/oj.

demokratian ja oikeusvaltion periaatteiden loukkauksista antamansa päätöslauselmat (niin kutsutut kiireelliset päätöslauselmat) ja etenkin vuonna 2025 annetut päätöslauselmat,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

– ottaa huomioon naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan lausunnon,

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A10-0000/2025),

A. ottaa huomioon, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklan mukaisesti unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen; katsoo, että EU:n toiminnan kaikkialla maailmassa on perustuttava siihen, että ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia ja jakamattomia SEU-sopimuksen 21 artiklan mukaisesti;

B. katsoo, että EU:n sisä- ja ulkopolitiikan johdonmukaisuus ja yhtenäisyys ovat avainasemassa, jotta EU:n ihmisoikeuspolitiikka voi olla tehokasta

C. katsoo, että demokraattiset järjestelmät soveltuvat parhaiten takaamaan, että jokainen voi nauttia ihmisoikeuksistaan; toteaa, että tällä hetkellä maailman väestöstä vain 29 prosenttia elää vapaissa demokratioissa, ja että tässä luvussa on tapahtunut selkeä romahdus vuodesta 2009, jolloin se oli 52 prosenttia; toteaa, että autoritaarisuuden, epäliberalismin ja populismin lisääntyminen uhkaa maailmanlaajuista sääntöpohjaista järjestystä, ihmisoikeuksien suojelua ja edistämistä maailmassa sekä EU:n perustana olevia arvoja ja periaatteita;

D. ottaa huomioon, että EU tukee vahvasti sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä, jonka oikeutus riippuu siitä, miten kansainvälisten elinten määräyksiä, kuten YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmia ja Kansainvälisen tuomioistuimen ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen määräyksiä ja päätöksiä, noudatetaan; ottaa huomioon, että tällaisten määräysten ja päätösten sekä yleisesti kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuksia koskevan oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamiseen kohdistuu yhä enemmän usein ennalta-arvaamattomia maailmanlaajuisia uhkia käynnissä olevissa ja kytevissä konfliktitilanteissa;

E. ottaa huomioon, että ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa vuosiksi 2020–2024 jatkettiin vuoteen 2027, ja tarkoitus on aloittaa uudistetun suunnitelman valmistelu vuosiksi 2028–2034 uuden monivuotisen rahoituskehyksen ohella, jotta voidaan vastata maailmaan kohdistuviin uusiin haasteisiin;

F. ottaa huomioon, että ihmisoikeuksien puolustajat ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt ovat ratkaisevan tärkeitä kumppaneita, kun EU pyrkii turvaamaan ja edistämään ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta; ottaa huomioon, että hallitukset eri puolilla maailmaa sensuroivat, vaientavat ja ahdistelevat entistä enemmän ihmisoikeuksien puolustajia ja kansalaisjärjestöjä näiden tehdessä työtään;

Ihmisoikeuksiin ja demokratiaan kohdistuvat kasvavat haasteet

1. toistaa jo 2. huhtikuuta 2025 hyväksytyssä vuoden 2024 vuosikertomuksessa ilmaisemansa yksilöiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevat kantansa ja toteaa, että ne perustuvat EU:n arvoihin ja periaatteisiin, jotka ohjaavat unionin toimia kansainvälisellä näyttämöllä SEU-sopimuksen 21 artiklan mukaisesti; palauttaa mieliin erityisesti päätelmänsä, jotka koskevat naisten, lapsien, muuttajien ja pakolaisten, samoin kuin uskonnollisten ja etnisten vähemmistöjen oikeuksia, sekä kaikkien, joihin kohdistuu edelleen ihmisoikeusloukkauksia erityisen salakavalin tavoin rodun, etnisen alkuperän, uskonnon, kastin, sukupuolen, sukupuolisen suuntautumisen, vamman tai sosioekonomisen aseman vuoksi;

Demokratian taantuminen

2. panee hyvin huolestuneena merkille, että ihmisoikeusympäristö on heikentynyt maailmanlaajuisesti, ja että demokratian taantumiskehitys selvästi kiihtyy kaikkialla maailmassa;

3. korostaa, että kyberhyökkäyksiä, disinformaatiota ja misinformaatiota käytetään usein ulkomaisen sekaantumisen välineinä, myös vaalien aikana, ja ne vauhdittavat tätä demokratian taantumiskehitystä; korostaa, että luotettavat, riippumattomat ja monipuoliset tiedonlähteet ja laadukas journalismi ovat kriittisen tärkeitä, jotta demokraattiset yhteiskunnat voivat pysyä vakaina ja kansalaisyhteiskunnat kukoistavina; on siksi erittäin huolissaan kasvavista ja monitahoisista haasteista, joita riippumattomat tiedotusvälineet kohtaavat, kuten toimittajiin kohdistuvien hyökkäysten määrän kasvusta ja saatavilla olevan rahoituksen supistumisesta;

4. muistuttaa, että kansalaisyhteiskunnan rooli on keskeinen demokratian hyvinvoinnille, ja pitää valitettavana sitä, että hallitukset eri puolilla maailmaa pyrkivät supistamaan kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia esimerkiksi antamalla lainsäädäntöä, joka on räätälöity rajoittamaan kansalaisjärjestöjen rahoitusta ja kaventamaan kokoontumisvapautta;

5. korostaa ihmisoikeuksien puolustajien keskeistä työtä ihmisoikeuksien edistäjinä; pitää kuitenkin valitettavana, että ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuu yhä useammin hyökkäyksiä ja että heidän vainoamiseensa käytetään yhä taidokkaampia menetelmiä niin heidän kotimaissaan kuin niiden ulkopuolella, mukaan lukien monet rajatylittävät tukahduttamistoimet;

6. toteaa, että uudet ja kehitteillä olevat teknologiat, kuten tekoäly, voivat mahdollisesti parantaa ihmisten hyvinvointia huomattavasti, mutta niiden rajoittamattomaan tai kritiikittömään käyttöön liittyy myös vakavia uhkia demokratialle ja ihmisoikeuksille; panee erityisen huolestuneena merkille, että kasvojentunnistusteknologiaa, laajamittaista digitaalista valvontaa ja tiedonvälityksen tukahduttamista voidaan käyttää tehokkaina pakkokeinoina;

Monenvälisyys

7. on erittäin huolestunut siitä, että monenvälisten ihmisoikeusjärjestöjen työn ja monenvälisen sääntöpohjaisen järjestyksen yllä leijuu ennennäkemätön uhka; pitää erittäin valitettavana joidenkin maiden päätöstä vetäytyä YK:n ihmisoikeusneuvostosta ja niiden ilmoituksia olla osallistumatta yleiseen määräaikaisarviointiin;

8. toteaa, että tämä luopuminen monenvälisestä lähestymistavasta maailmanjärjestykseen ei pelkästään uhkaa nykyisten kriisien tehokasta ratkaisemista, vaan myös lisää uusien kriisien puhkeamisen todennäköisyyttä; tähdentää, että monenvälinen järjestelmä on edelleen tehokkain tapa vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin oikeudenmukaisesti, kestävästi ja periaatteiden ohjaamana, ja että YK on sen keskiössä;

9. korostaa, että sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen olemassaolo on uhattuna, koska epäkunnioitus kansainvälistä oikeutta kohtaan kasvaa ja kansainvälisiä oikeuselimiä, kuten Kansainvälistä tuomioistuinta ja Kansainvälistä rikostuomioistuinta, koskevat keskustelut politisoituvat; ilmaisee syvän huolensa siitä, että kansainväliseen humanitaariseen ja ihmisoikeuksia koskevaan oikeuteen suhtaudutaan koko ajan suuremmalla välinpitämättömyydellä ja asennoituminen niihin polarisoituu yhtä syvemmin; pitää valitettavana, että Kansainväliseen rikostuomioistuimeen kohdistuu ennennäkemättömiä uhkia, erityisesti kun sen tuomareille ja henkilöstölle langetetaan pakotteita; muistuttaa, että kansainvälinen oikeus ja toimivaltaiset riippumattomat oikeusviranomaiset ovat olennaisen tärkeitä, kun halutaan ylläpitää kansainvälistä oikeutta, varmistaa tilivelvollisuus ja torjua rankaisematta jäämistä, ja että nämä ovat minkä tahansa sovintoprosessin ja kestävän rauhan ehtoja;

Ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä ja suojelemista kaikkialla maailmassa koskevan EU:n välineistön arvioiminen

Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2027

10. on tietoinen, että ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman aikataulu noudattaa nyt EU:n talousarviosykliä, mikä toivottavasti auttaa turvaamaan toimintasuunnitelman prioriteettien rahoituksen; muistuttaa kuitenkin, että väliarvioinnin perustana ei ollut selkeitä arvioinnin vertailukohteita, joten siitä ei saatu selviä ohjeita puutteiden korjaamiseen; katsoo, että ei ole syytä enää viivyttää ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman täyttä arviointia, ja että on aika alkaa määrittää parametrejä päivitettyä suunnitelmaa varten;

11. katsoo, että parlamenttia olisi kuultava uuden toimintasuunnitelman valmistelussa;

Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan ulkoisen toiminnan rahoitus – vuosien 2028–2034 monivuotiseen rahoituskehykseen ehdotettu Globaali Eurooppa -väline

12. pitää myönteisinä kaikkiin Globaali Eurooppa -välineen pilareihin sisältyviä ihmisoikeus- ja demokratia-aiheisia tavoitteita samoin kuin ehdotettua lisäystä EU:n ulkoisen toiminnan rahoitukseen, erityisesti kun otetaan huomioon dramaattiset leikkaukset, joita muut suuret kansainväliset rahoittajat tekevät; pitää kuitenkin erittäin valitettavana, että ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva aihekohtainen ohjelma on poistettu, koska se toimi EU:n lippulaivavälineenä ihmisoikeuksien ja demokratian edistämisessä ja suojelemisessa kaikkialla maailmassa, ja moittii myös omien määrärahojen ja kohdennetun rahoituksen puutetta;

13. kaipaa ihmisoikeuksien ja demokratian asettamista kolmansien maiden kanssa tehtävän yhteistyön ehdoksi, sillä se olisi tehokas keino saada EU:n sitoumus edistää ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa toteutumaan käytännössä;

Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja

14. katsoo, että ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja on edelleen EU:n ulkoisen ihmisoikeuspolitiikan keskeinen äänitorvi, joka lisää sen näkyvyyttä ja johdonmukaisuutta läheisessä yhteistyössä kaikkien EU:n elinten kanssa;

EU:n kauppa ja kansainväliset sopimukset EU:n ulkopuolisten maiden kanssa

15. korostaa kansainvälisten sopimusten, myös assosiaatio- ja kauppasopimusten, keskeistä roolia sekä yleisen tullietuusjärjestelmän (GSP) ja GSP+:n kaltaisten välineiden merkitystä, koska ne juurruttavat ihmisoikeuksiin liittyviä ja demokraattisia normeja EU:n ja kolmansien maiden välisten suhteiden ytimeen, kannustavat noudattamaan näiden normien toteutumista ja valvovat sitä sekä täytäntöönpanevat ihmisoikeuksia koskevaa ehdollisuutta EU:n ulkopolitiikassa;

EU:n ihmisoikeusvuoropuhelut

16. panee merkille, että vuonna 2024 järjestettiin 35 ihmisoikeusvuoropuhelua ja -kuulemista; pitää näitä vuoropuheluja edelleen tärkeänä välineenä ihmisoikeuksien ja demokratian edistämiselle, mutta valitettavasti ne ovat usein erillisiä tapahtumia, eivät keskeinen osa jatkuvaa ihmisoikeussitoumusta suhteissa EU:n ulkopuolisten maiden ja alueiden kanssa; katsoo, että parlamentin roolia vuoropuheluprosessissa on varaa vahvistaa; panee merkille, että monia ihmisoikeusvuoropuheluja ei edelleenkään pidetä EU:n päätoimipaikoissa;

EU:n pakotevälineet ja -työkalut, kuten EU:n maailmanlaajuinen ihmisoikeuspakotejärjestelmä (”Magnitski-laki")

17. ilmaisee jälleen tukensa EU:n maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän käytölle muiden erillisten pakotejärjestelmien ohella, koska se on yksi tärkeimmistä EU:n politiikan välineistä oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja ihmisoikeuksien edistämisessä ja täydentää muita oikeudellisia välineitä; muistuttaa kuitenkin, että näiden välineiden käyttöönotto kärsii nykyisen päätöksentekojärjestelmän hitaudesta ja rajoituksista ja että täytäntöönpanomekanismeissa on aukkoja, jotka mahdollistavat säännösten kiertämisen;

EU:n tuki ihmisoikeuksien puolustajille

18. pitää myönteisenä, että vuonna 2024 ihmisoikeuksien puolustajia koskeva EU:n mekanismi, joka saa rahoituksensa naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa ihmisoikeus- ja demokratiaohjelmalta, tuki 10 050:tä ihmisoikeuksien puolustajaa, joihin kohdistuvaa riskiä pidetään suurena ja joista 51 prosenttia oli naisia, ja tarjosi tukea yli 700:lle vaarassa olevalle journalistille 60 maassa samalla ajanjaksolla;

19. on tyytyväinen vuonna 2024 tehtyyn EU:n viisumikäsikirjan päivitykseen, jonka tarkoitus oli joustavoittaa ihmisoikeuksien puolustajien tapausten käsittelyä, jotta lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevien hakemusten käsittelyä voidaan nopeuttaa henkilön ollessa uhattuna; pitää kuitenkin valitettavana, että

kansainvälisen tai humanitaarisen suojelun ihmisoikeuksien puolustajille mahdollistavat menettelyt, kuten viisumiprosessit, ovat liian usein monimutkaisia eikä niissä ole otettu huomioon heidän erityistarpeitaan, etenkään ihmisoikeustyön jatkamiseksi ulkomailla, ja että viisumien myöntämisessä on tapahtunut vakavia ja haitallisia viivästyksiä;

EU:n monenväliset toimet sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen ylläpitämiseksi

20. suhtautuu myönteisesti EU:n pyrkimyksiin esitellä tai tukea päätöslauselmia YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja YK:n yleiskokouksessa; ilmaisee huolensa siitä, että EU:n ulkopuolisten maiden viimeaikaiset päätökset vetää rahoitustaan pois ihmisoikeusneuvostolta ovat jo vaikuttaneet konkreettisesti sen kykyyn hoitaa tehtävänsä;

21. pitää myönteisenä, että Euroopan neuvosto on ollut ensimmäisten joukossa käsittelemässä huolenaiheita ja edistämässä globaalien normien ja vaatimusten asettamista ihmisoikeuksiin liittyvissä asioissa, joita ovat esimerkiksi akateeminen vapaus, juristien ja journalistien suojelu, tekoäly ja ihmisoikeudet;

22. pitää myönteisenä, että EU on jatkanut taloudellisen tuen antamista Kansainväliselle rikostuomioistuimelle aikana, joka on erityisen haastava kansainväliselle oikeudelle; pitää valitettavana, että ulkomaisen lainsäädännön vaikutukset estävää EU:n säädöstä ei ole onnistuttu edelleenkään panemaan täytäntöön, jotta Kansainvälistä tuomioistuinta voitaisiin suojata pakotteiden ulkoisilta vaikutuksilta;

Team Europe -lähestymistapa ja demokratiatuki

23. toteaa, että on tärkeää yhdenmukaistaa kaikkien ulkoiseen toimintaan osallistuvien EU:n toimielinten, elinten ja jäsenvaltioiden edustustojen, ennen kaikkea jäsenvaltioiden suurlähetystöjen ja EU:n ulkopuolisissa maissa sijaitsevien EU:n edustustojen, lähestymistapa ihmisoikeuksien suojeluun ja edistämiseen ja hyödyntää myös parlamentin koko potentiaali; korostaa, että joustavat ja koordinoidut lähestymistavat olisi pidettävä osallistavina, jotta EU:n toimielinten keskinäinen valvontajärjestelmä pysyy toimintakykyisenä; korostaa parlamentin merkittävää roolia EU:n arvojen ja ihmisoikeuksien puolustajana esimerkiksi parlamentaarisen diplomatian, parlamenttien välisen vuoropuhelun ja päätöslauselmien keinoin; panee merkille useissa maissa käynnissä olevan Team Europe Democracy -aloitteen työn; katsoo, että tehostettu yhteistyö parlamentin demokratiatuki- ja vaalikoordinointiryhmän, asiaankuuluvien komission pääosastojen ja Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) välillä edistäisi merkittävästi demokratiaa tukevia toimia EU:n ulkopuolisissa maissa;

Suositukset

24. kehottaa EU:ta käyttämään välineitä, joita sillä on saatavillaan monenvälisyyttä uhkaavien kasvavien haasteiden torjumiseksi, jotta voidaan varmistaa, että kansainvälisten instituutioiden työtä kunnioitetaan myös jatkossa; kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita kasvattamaan tukeaan YK:n työlle sekä poliittisesti että taloudellisesti; muistuttaa, että EU:n ja jäsenvaltioiden äänen on oltava yhtenäinen monenvälisillä foorumeilla; kehottaa unionin edustustoja vahvistamaan rooliaan monenvälisillä foorumeilla, ja katsoo, että niille olisi annettava siihen asianmukaiset resurssit;

25. kehottaa kaikkia EU:n jäsenvaltioita, ovathan ne myös YK:n peruskirjan, Rooman perussäännön ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen sopimusvaltioita, ottamaan täysimääräisesti huomioon toimivaltaisten kansainvälisten tuomioistuinten päätökset; kehottaa EU:ta rohkaisemaan EU:n ulkopuolisia maita, myös sen tärkeimpiä kumppaneita, ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita, liittymään osapuoliksi Rooman perussääntöön; toistaa pyyntönsä, että komissio ottaisi kiireesti käyttöön ulkomaisen lainsäädännön vaikutukset estävän EU:n säädöksen suojellakseen Kansainvälistä rikostuomioistuinta pakotteiden seurauksilta ja mahdollistaakseen sen toiminnan jatkumisen täysin riippumattomana; kehottaa jäsenvaltioita soveltamaan tuomioistuimen yleistoimivaltaa rankaisemattomuuden torjunnassa;

26. kehottaa perustamaan järjestelmällisesti humanitaarisia käytäviä sota- ja taistelualueille aina kun se on tarpeen, jotta vaarassa olevat siviilit voivat paeta konflikteja, ja tuomitsee ankarasti kaikki siviileihin kohdistuvat hyökkäykset;

27. kehottaa komissiota ja EUH:ta sisällyttämään ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevaan, vuoden 2027 jälkeiseen EU:n toimintasuunnitelmaan selvät indikaattorit ja aikataulut, jotta voidaan mitata onnistumisia, vahvistaa yhdenmukaisuutta EU:n sisäisten ja ulkoisten toimien kesken ja kytkeä paremmin yhteen toimintasuunnitelmassa ilmaistut prioriteetit ja tarkemmat vertailukohteet;

28. kehottaa komissiota ja EUH:ta osallistamaan kansalaisyhteiskunnan entistä laajemmin ja ottamaan paremmin huomioon kuulemisten tulokset kehittäessään ja toteuttaessaan ulkoista ihmisoikeuspolitiikkaansa, mukaan lukien mahdollisimman lähellä toimeenpanotasoa toimivien paikallisedustajien kuuleminen;

29. kehottaa varaamaan tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen määrärahan, joka on selkeästi kohdennettu ihmisoikeus- ja demokratiatoimintaan; korostaa, että EU:n talousarviota on suojattava myös ulkoista käyttöä varten ja että talousarvio muodostaa tärkeän vipuvoiman, joka auttaa nostamaan ihmisoikeuksien ja demokraattisten normien noudattamisen tasoa kumppanimaissa; kannustaa siksi lisäämään ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan ehdon lisäämistä uuteen Globaali Eurooppa -välineeseen EU:n ulkopuolisten kumppanimaiden rahoituksen ehdoksi;

30. kehottaa EU:n institutionaalisia kumppaneita tutkimaan uusia kanavia parantaa päätöksentekoa, mukaan lukien määräenemmistöpäätökset, ja varmistamaan, että ihmisoikeudet taataan riittävissä määrin myös silloin, kun käytetään joustavampia lähestymistapoja, kuten Team Europe -lähestymistapaa;

31. pyytää vahvistamaan ihmisoikeusvuoropuheluja selkeiden vertailukohteiden ja tulosten avulla, jotta edistystä voidaan kuvata ja arvioida selkeästi jokaisen vuoropuhelukierroksen aikana;

32. kehottaa tehostamaan yhteistyötä Euroopan parlamentin kanssa vuoropuheluja edeltävien neuvotteluprosessien aikana; painottaa lisäksi, että EU:n on edelleen luotava painetta, jotta neuvottelut järjestettäisiin EU:n päätoimipaikoissa; katsoo, että kansalaisyhteiskunnalla ja kansallisilla ihmisoikeusinstituutioilla olisi oltava selkeä rooli näiden tavoitteiden täytäntöönpanon seuraamisessa;

33. kehottaa EU:ta jatkamaan eurooppalaisten ja kansainvälisten välineiden perustamista,

jotta voidaan taata oikeussuojan toteutuminen ja tehokkaat oikeussuojakeinot henkilöille, jotka ovat joutuneet yritysmaailmassa ihmisoikeusloukkausten kohteeksi; kehottaa panemaan tehokkaasti ja kattavasti täytäntöön EU:n nykyiset säännöt yritysten vastuullisesta toiminnasta työntekijöiden oikeuksien sekä ihmis- ja ympäristöoikeuksien osalta, kuten yritysvastuudirektiivin[2] tai asetuksen (EU) 2024/3015, jolla kielletään pakkotyöllä valmistetut tuotteet unionin markkinoilla[3];

34. toistaa pyyntönsä neuvostolle hyväksyä kunnianhimoinen mandaatti, jonka avulla EU voi mahdollisimman pian osallistua käynnissä oleviin neuvotteluihin oikeudellisesti sitovan YK:n välineen perustamisesta sitä varten, että yritykset voidaan saattaa vastuuseen ihmisoikeusloukkauksistaan;

35. kehottaa EU:ta arvioimaan niiden työkalujen tehokkuutta, joilla torjutaan EU:n vastaisia disinformaatiokampanjoita, erityisesti sellaisissa maissa, jotka saavat merkittävää humanitaarista ja kehitysapua EU:lta sekä EU:n ehdokasmaissa;

36. kehottaa panemaan järjestelmällisesti täytäntöön ihmisoikeuksia koskevat ennakko- ja jälkiarvioinnit ja sisällyttämään EU:n ja EU:n ulkopuolisten maiden välisiin sopimuksiin järeät ihmisoikeuslausekkeet sekä laatimaan niiden tueksi selkeät vertailukohteet ja menettelyt, joita on noudatettava , jos oikeuksia loukataan; kehottaa komissiota ja EUH:ta varmistamaan, että olemassa olevien kansainvälisten sopimusten ihmisoikeuslausekkeiden toteutumista seurataan aktiivisesti ja että ne pannaan tehokkaasti täytäntöön sekä parantamaan täytäntöönpanoa koskeviin näkökohtiin ja päätöksiin liittyvää yhteydenpitoaan parlamentin kanssa; toistaa kantansa, että EU:n olisi reagoitava nopeasti ja päättäväisesti, jos sen kumppanimaat, myös GSP+-ohjelmassa mukana olevat maat, rikkovat jatkuvasti ihmisoikeuslausekkeita, ja muun muassa keskeytettävä kyseiset sopimukset, jos muut vaihtoehdot osoittautuvat tehottomiksi;

37. kehottaa perustamaan valitustenkäsittelyportaalin EU:n kauppapoliittisten ja rahoitusvälineiden puitteissa, mahdollisesti mukauttamalla komission keskitetyn asiointipisteen tehtäviä niin, että sen kautta voisi jättää valituksia ihmisoikeuslausekkeiden noudattamatta jättämisestä; korostaa, että portaalin olisi oltava saavutettava, kansalaisystävällinen ja avoin, ja asianosaisten muiden kuin EU-maiden kansalaisten käytettävissä;

38. toistaa pyyntönsä, että korruptionvastainen työ asetettaisiin etusijalle, koska korruptio mahdollistaa hyökkäykset ihmisoikeuksia ja demokratiaa vastaan; kehottaa neuvostoa vihdoin hyväksymään korruptionvastaisen pakotejärjestelmän, joka on jo kauan ollut parlamentille ensisijaisen tärkeä;

39. korostaa, että EU:n ihmisoikeuksien puolustajia koskevien suuntaviivojen koko potentiaalin valjastamiseksi käyttöön tarvitaan laajamittainen uudelleentarkastelu, jotta

---

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1760, annettu 13. kesäkuuta 2024, yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 ja asetuksen (EU) 2023/2859 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).
[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/3015, annettu 27. marraskuuta 2024, pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (EUVL L, 2024/3015, 12.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj).

voidaan vastata yhä hienovireisemmin toteutettuihin tapoihin vainota ja häiritä ihmisoikeuksien puolustajia, mukaan lukien digitaaliset uhat ja rajatylittävät tukahduttamistoimet; kehottaa laajentamaan EU:n maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän käyttöä niin, että on mahdollista määrätä pakotteita sellaisille henkilöille, jotka vainoavat tai häiritsevät ihmisoikeuksien puolustajia, mukaan lukien ympäristö- ja maaoikeuksien puolustajat;

°

° °

40. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, ihmisoikeuksista vastaavalle Euroopan unionin erityisedustajalle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille, Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvostolle, Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille, Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 80. istunnon puheenjohtajalle, YK:n ihmisoikeusneuvoston puheenjohtajalle, YK:n ihmisoikeusvaltuutetulle ja Euroopan unionin edustustojen päälliköille.

PERUSTELUT

Euroopan parlamentti hyväksyy vuosittain kolme vuosikertomusta EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta sekä ihmisoikeuspolitiikasta.

Nämä kolme vuosikertomusta koskevat seuraavia aiheita:

- yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpano – vuosikertomus 2025 (joka perustuu unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan kertomukseen Euroopan parlamentille yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta) – AFET-valiokunnan toimivalta
- ihmisoikeudet ja demokratia maailmassa ja Euroopan unionin toiminta tällä alalla – vuosikertomus 2025 (perustuu EU:n vuosikertomukseen ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa) – DROI-alivaliokunnan toimivalta ja
- yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan täytäntöönpano – vuosikertomus 2025 (perustuu unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan Euroopan parlamentille yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta antamaan kertomukseen) – SEDE-valiokunnan toimivalta.

Näissä kertomuksissa seurataan ja arvioidaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanoa, mukaan lukien EU:n ihmisoikeuspolitiikka sekä yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Ne ovat keskeinen osa Euroopan parlamentin panosta EU:n ulkopoliittiseen päätöksentekoon, erityisesti kun otetaan huomioon Euroopan parlamentille Lissabonin sopimuksella annettu vahvistettu valvontaoikeus. On olennaisen tärkeää, että Euroopan parlamentti vastaa muiden toimielinten vuosikertomuksiin heti, kun ne on julkaistu.

Tässä kertomuksessa tarkastellaan ihmisoikeuksiin ja demokratiaan vaikuttavien haasteiden näkyvimpiä kehityssuuntia ja arvioidaan EU:n ulkopolitiikan välineitä, joilla pyritään varmistamaan, että unioni ja sen jäsenvaltiot edistävät ja suojelevat ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta ja jakamattomuutta kaikkialla maailmassa.

Yksi tämän kertomuksen tarkoituksista on edistää uuden, vuodesta 2027 alkavalla kaudelle suunnatun ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman valmistelua, joka on parhaillaan käynnissä. Tämä tehdään arvioimalla EU:n nykyisiä työkaluja ihmisoikeuksien ja demokratian alalla ja antamalla suosituksia muille EU:n toimielimille työn kehittämiseksi edelleen.